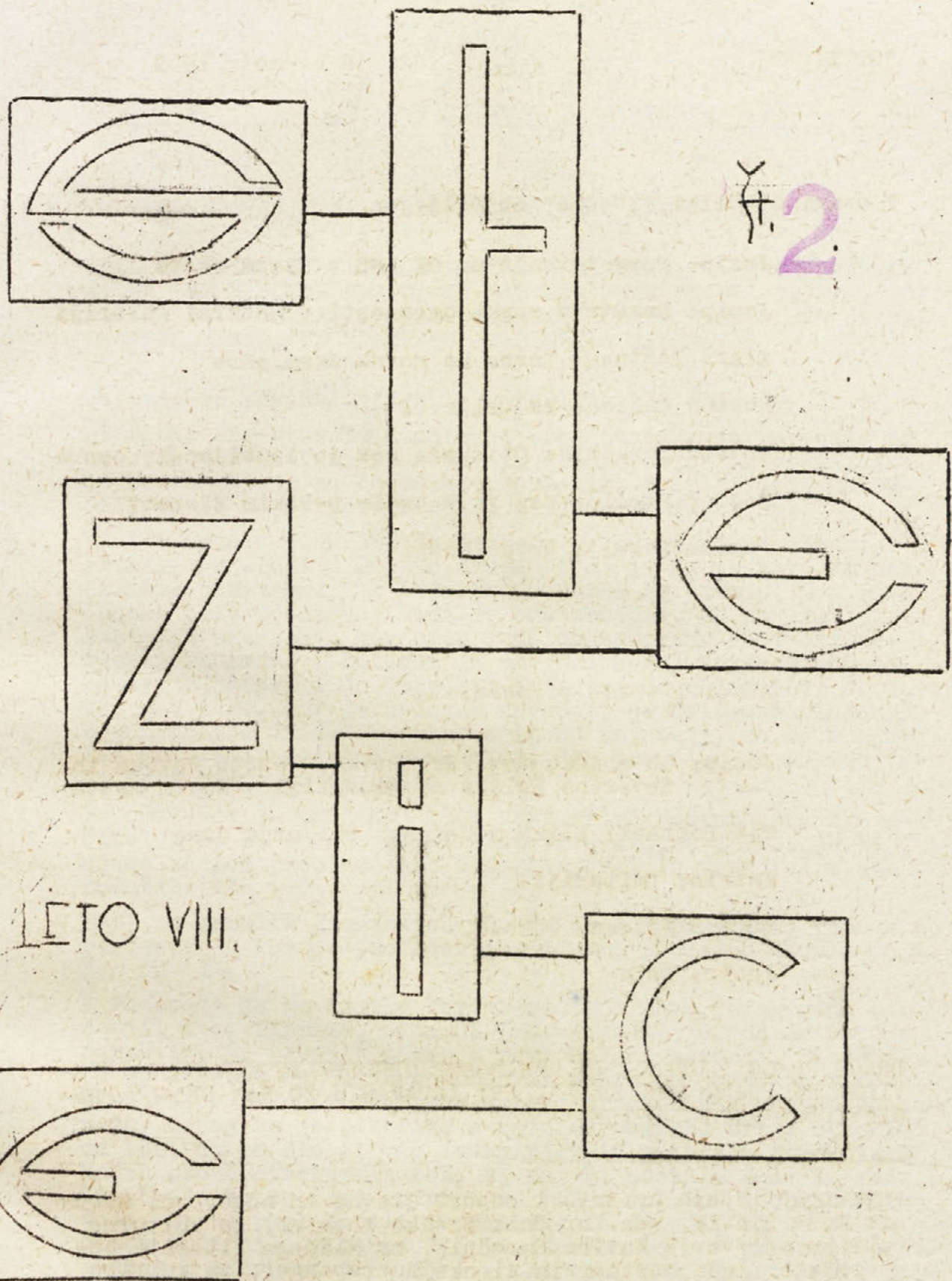

št. 2.

LETO VIII.

V drugi številki "Stezič" objavljajo:

Josip: Posvetovanje na OK LMS v Novem mestu

Josip: Razstava ruske umetnosti v Moderni galeriji

Zlata Pestner: Lorca na novoomeškem odru

Marina Kalean: Iz Celja...

Katica Smrečnik: Obiskala nas je ljubljanska opera

Tonček Recelj: Kaj je z našim pevskim zborom?

Tonček Recelj: Aktualnosti

Mladi literat prinaša:

Josip: Ob obisku tov. Fr. Bevka, Toneta Pavčka in Severine Šalijske na gimnaziji v Novem mestu

Tit Dobršek: Slika modernega slikarja Guna

Katrin: Imitaciji

Marina Kalean: Tako...

Josip: Čoln

DRAGI PRALCI! UPAMO, DA NAM POSTE OPROSTILI, KER DRUGA ŠTE-
VILKA NI PRAVOČASNO IZŠLA. PRI IZDAVANJU SO NAM DELALE PRE-
GLAVICE TEHNIČNE OVIRE.

"Stezič" izdaja uredniški odbor. Glavni in odgovorni ured-
nik Jože Sintič, teh. urednik Srečko Kosmina, za kulturno
rubriko odgovarja Katica Smrečnik, za Mladega literata od-
govarjata Zlata Pestner in Alenka Auersperger, za rubriko
Mladinska organizacija in SŠ odgovarja Uka Šmit, ilustrator
je Gajski Vlado. Naslovno stran prve in druge številke sta
izdelala dijaka IV. gimn. Blažon Čibe in Simič Peter.
Stezič izhaja enkrat mesečno. Cena 20 din. To številko
bomo izdali v 300 izvodih. Naslov: "Stezič", gimnazija Novo
mesto.

Uredniški odbor "Stezič" se najlepše zahvaljuje za pomoč OLO
N.m. in tipkarici Zvonki.

POSVETOVANJE NA OKRAJNEM KOMITEJU LMS V NOVEM MESTU

PRED KRATKIM JE BILO POSVETOVANJE MLADINSKIH FUNKCIONARJEV NA OK LMS V NOVEM MESTU. NA DNEVNEM REDU JE BIL REFERAT TOV. SLAVKA PAVLINA, KI JE PRI OKRAJNEM KOMITEJU ZADOLŽEN ZA ŠOLSKA VPRAŠANJA, PO REFERATU JE SLEDILA RAZPRAVA.

Kaj vse so povedali dijaki z različnih gimnazij?

BREŽICE: Predstavniki mladinske organizacije je poročal, da se starejši profesorji z javnim ocenjevanjem ne strinjajo in da vztrajajo na dosedanjih načelih, pridobili in navdušili pa so za to novost nekaj mlajših profesorjev.

KRŠKO: Predstavniki STŠ iz Krškega je povedal, da direktor premalo sodeluje s šolsko skupnostjo in da je celo on sam sklical sestanek, ker baje predsednika še nimajo. Res malo čudno, toda resnično. Nadalje smo zvedeli, da so bili dijaki STŠ ukorjeni, ker niso v določenem roku narisali in oddali programov. Delegat je navedel nekaj poglobitnih dokazov, s katerimi je izpodbil inženirjevo odločitev. Če je vse res tako, kot je delegat navedel, je dolžnost mladinske organizacije in šolske skupnosti na tej šoli, da se o vseh teh problemih dobro seznanita, jih proučita in seveda tudi temu primerno ukrepata.

Poročevalce je prikazal tudi nepravilno postopanje neke učiteljice, ki enostavno ni dopustila dijaku s STŠ, da bi njene učence prostovoljno izpopolnjeval in utrjeval v matematiki!!!

Tudi na ostalih gimnazijah so tu in tam problemi, vendar ne poglobitni, ker so profesorji večinoma pravilno dojeli željo CK LMS.

V razpravi je na kratko karakteriziral novo reformo na gimnaziji tov. Lipužič, član CK LMS. Povedal je, da so ostale republike že prejele zakon o novi šolski reformi, Slovenija ga izjemno še ni, ker zaenkrat podrobno proučuje reformo gimnazije. Zakon pa bo prav gotovo sprejet najkasneje do junija. Sedaj ko je razprava o reformi najbolj živa, stremimo za tem, da bi šlo čimveč inženirjev in ostalega strokovnega kadra preko strokovnih šol, ki naj bi postale šole I. reda. Gimnazija bo po novi reformi še vedno splošno izobraževalna šola, ki bo poglobljala in razširjala znanje, ki so si ga učenci pridobili v osnovni šoli. Uveden bo nov predmet sociologija z osnovami politične ekonomije. Značilnosti nove šolske reforme na gimnaziji so:

- a/ Pouk
- b/ Proizvodno delo
- c/ Razdelitev pouka v III. in IV. gimn. na humanistično-jezikovno in prirodoslovno-matematično skupino.
- d/ Gimnazija bo dobila pomen zaključne šole.
- e/ Dijaki opravljajo po končani 4.gimn. izpit.

Na posvetovanju smo govorili tudi o odličnjakih, njihovi funkciji v mlad. organizaciji; nasploh o njihovem svobodnem delovanju. Kakor je tov. Bakarič dejal, imamo dve vrsti odličnjakov; prvi so takšni, ki so zelo omajeni kar se tiče kulturnega in političnega delovanja; poglobitost jim je učenje. Druga vrsta je mnogo svetlejša in poleg vseh težav z učenjem sodeluje še v vsemogočih organizacijah. Do teh dijakov pa imajo pogostokrat profesorji nepravilen odnos; zgotdi se celo, da tem dijakom očitajo, če se kdaj slučajno opravičijo. To je že res., da je učenje poglobitno, toda današnji dijak je tak, da se udejstvuje v najrazličnejših organizacijah, zato je treba dati temu udejstvovanju mesto, ga ne izrabljati za očitane i.t.d., ker se današnji človek izobražuje za življenje in ne za šolo, kakor marsikdo misli. S to reformo bodo vsekakor podane nove možnosti dijakeve dejavnosti, njegovega izpopolnjevanja in bolj specifičnega usmerjanja.

Katica Smrečnik

OTISKALA NAS JE LJUBLJANSKA OPERA

V ponedeljek, 16. novembra je organizirala koncertna poslovalnica iz Ljubljane z upravo doma JLA gostovanje ljubljanske opere v Novem mestu. Sodelujoči so se nam predstavili z Donizettijevo opero "Don Pasquale". Od predstave smo mnogo pričakovali in čisto upravičeno, saj so nastopile vse najbolj znana imena slovenskega opernega odra. Nismo bili razočarani, ker je bilo podajanje posameznih vlog res dovršeno. Posebno je izstopal nosilec glavne vloge Ladko Korošec. Njegova izredno muzikalna interpretacija, je nad vse navdušila občinstvo, za njim pa niso mnogo zaostajali vsi ostali pevci, med katerimi nas je posebno presenetil baritonist Ostaševski. Čeravno smo v začetku nekoliko godrnjali, ko smo se prepričali, da bo spremljal pevce samo klavir, pa smo se kasneje zadovoljni razšli. Tudi spremljava je bila zelo dobra in skoro ni prišlo do nobenega resnega spodrslljaja. Za svoje odlično izvajanje so bili umetniki na koncu predstave nagrajeni z navdušenim ploskanjem mladih poslušalcev.

Ko sem se vračala domov in poslušala komentarije o uprizoritvi, sem se prepričala, da je "Don Pasquale" popolnoma uspel in navdušil vse, ki so ga poslušali oziroma gledali. To je bilo nedvomno veliko kulturno doživetje, ki bi ga želeli še večkrat doživeti...

Obveščamo člano literarnega krožka in dijake, ki se ukvarjajo s pisanjem, da lahko sodelujejo s svojimi prispevki na Festivalu mladinske poezije in proze, ki bo v Celju. Prispevke naj oddajo našemu literarnemu krožku, lahko jih pošljejo tudi v Celje na naslov: Sekretariat IMS, gimnazija Celje, p. Celje. Prispevki morate oddati najkasneje do 15.I.59.

Zlata Pestner LORCA NA NAŠEM ODRU

DOPRO USMERJENO GLEDALIŠČE LAHKO V NEKAJ LETIH SPREMINI MISelnOST PUBLIKE, SLATO GLEDALIŠČE PA LAHKO VES NAROD SPRIDI IN USPEVA. GLEDALIŠČE JE TOLA SMETA IN JOKA, GLEDALIŠČE JE SVOBODNA TRIPUNA, GLEDALIŠČE, KI NE GRE VSTRIC Z DRUŽENIM UTRIPOM? Z DRAMO SVOJEGA LJUDSTVA IN Z RESNIČNO PODOBO SVOJE POKRAJINE IN NJENEGA DUHA, V SMEHU IN SOLZAH, NIMA PRAVICE IMENOVATI SE GLEDALIŠČE; MARVEČ ZABAVIŠČE IN KRJ, KJER SE POČENJA NAJSTREŠNEJŠA STVAR, KJER SE ZATIJA ČAS.

Lorca

Na večer pred občinskim proznikom je dramska sekcija KUD Dušan Jereb uprizorila Lorcovo ljudsko romanco "Mariana Pineda". Na to uprizoritev moramo gledati vsekakor zelo pohvalno. Majhno amatersko gledališče se je upalo spoprijeti s precej težkim /igralsko in govorno/ odrskim delom; še celo zato, ker nam je španska lirika, španski kolorit in strastnost precej daleč.

Federico Garcia Lorca je bil rojen v vasi Fuentevaqueros blizu Granade. Po očetu, andaluzijskem kmetu, je podedoval strast in ljubezen do zemlje, ki se kaže v vseh njegovih pesmih in dramah, po materi učiteljici pa intiligneo. Gimnazijo je obiskoval v Almeriji, nato pa je v Granadi študiral filozofijo, književnost in pravo. Diplomiral je 1923. leta in postal advokat. Bolj kot za pravo, je pokazal naderjenost in veselje za ustvarjalno umetniško delo.

Mnogo je tudi potoval. Precej dolgo je živel v Ameriki, toda s temkajšnjim življenjem se ni sprijaznil. Nad vse je ljubil svojo domačo zemljo. Nekaj časa je tudi vodil umetniško študijsko gledališče. Z njim je hodil po podeželju in ljudstvo seznanjal s špansko klasiko.

Izdal je več pesniških zbirk, /Knjiga pesmi, Pesmi, Knjiga ciganskih romanc./ in odrskih del. /Krvava svatba, Yama, Čudevite čevljarj-va žena, Dona Rosita ali jezik rož, Mariana Pineda/.

Doba, v kateri nastaja Lorcino delo, je pomenila za vso Španijo pooblašitev pred nevihto. V tem času je Primo de Rivera uvedel strogo diktaturo, ki pa je bila v primerjavi s Francovo še zelo mila in znosna. Ko je bila diktatura Rivera na višku, je Lorca napisal Mariano Pinedo, kot ostro protest pesnika in svobodomisleca proti tedanjemu režimu.

Leta 1831 so rojalisti ubili 27-letno Mariano Pinedo, ker je vezla prapor za upornike, na katerem so bile zapisane tri besede: ZAKONITOST-SVOBODA-ENAKOST.

Misel svobode, ki postane v Mariani Pinedi namizljiv in neutrošen simbol, je bila splošna miselnost intiligneo in preprostega človeka. Bila je miselnost vse napredne Španije, zato ji je Lorca dal obliko ljudske romance. Na romanco nas spominja v njej tudi svojvrstno privzdignjen ton.

Privzdignjen nad običajno realistiko in vsakdanjostjo v nekakšno otočnost. Poleg tega je tudi sam avtor postavil svoje delo v poseben dramaturški okvir. Ta okvir predstavlja ljudska romanca o narodni junakinji Marični Pinedi. Pojavi se v začetku in na koncu in jo peje zbor otrok. /Tako si je namreč zamišljal avtor. / Te zbor nam že v začetku zapoje, kaj se bo zgodilo z glavno junakinjo, ob koncu pa izzveni v vzvišenost in v simbol svobode same. Tako vidimo, da je sam Lorca hotel dati celotnemu delu značaj pete romanco, ne pa tragedije. Zbor, kot gledališki element, poznamo že v antičnem teatru in ima značaj obratnosti in vzvišenosti, ki je bila Lorci zelo blizu. Zbor otrok v tem drskem delu po nam kaže, da je zgodba o Mariani Pinedi prešla v ljudstvo in še vedno v njem živi. Zato nam je lahko resnično žal, da je režiser te zbor opustil. Ali nimamo na glasu ni šoli ali na osnovni šoli pevski zbor? Namisto zbora je sicer režiser vstavil pevke s kitare.

Igro je režiral Franc Kralj. Lahko rečemo, da jo je pripravil z dobrim poslušom za Lorca. Dobro je znal prikazati veselje in žalost, ki sta v tem delu neprestano prepletata. Nekoliko bi lahko oporekali sceni. Kostumi pa so bili dobro izbrani in so odgovarjali času, v katerem je delo nastajalo. Mara Glonarjeva je igrala Mariano Pinedo in lahko rečemo, zelo dobro. Mariana Pineda je dramski junak, ki fizično propade, zaradi svoje globoke in nepomirljive strastnosti. Ta njena strast je last vsega španskega naroda, je last rodu, ki mu pripada. Preko svoje strastnosti ne more. Če se ji iznevari, propade kot človek same v sebi, če pa ji sledi, propade fizično. Njena ljubzen do Pedra je vezana z bojem za svobodo, zato je obsedena na smrt. Tragičnost in veličina njenemu liku pa da ona sama, ko se zav, da ji Pedro ne vrača ljubezni, a ostane zvesta misli na svobodo. Vsa teža uprizoritve je postavljena na igralko Mariano Pinedo. Z dobro igralko doli celotno delo pravilen izraz. In to, lahko rečemo, je našemu gledališču uspelo. Režiser je našel dobro igralko. Njena kretanja so bile umirjene, vzvišene in tudi njena glava je bil zelo dober za interpretacijo Mariane Pinede.

Takoj za njo bi omenila zelo dobro izbrano vlogo Pedrose /dr. Pavšič. Če primerjamo njegovo vlogo v "dežurni službi" z vlogo Pedrose, vidimo, da je ta vloga precej na višji umetniški ravni. Dr. Pavšič nam bo v svojem amaterskem lahko prikazal še dokaj dobrih likov. Tudi vlogo Fernanda, Amparo in Isabel so bile dobro odigrane. Slabše je bilo z nekaterimi stranskimi vlogami. Njihov govor še zdaleč ni dosegel Lorcinde pozicije.

Vse nastopajoče je občinstvo pohvalilo s ploskanjem. Čutilo pa sem, da je bilo to ploskanje nekam hladno. Najbrž se je vsam mudilo domov. Ali bi ne bilo zelo dobro, dati mladim igralcem nekoliko več priznanja? Saj so ga zaslužili. Pripraviti tako delo, ni malenkost.

Predstavo so še enkrat ponovili. Ne vem pa, zakaj bi je ne mogli ponoviti za nas-dijake. Morda smo mi še najbolj hvaležno občinstvo?!

Kaj naj bi še rekla? Želimo si, da bi nas naše amaterske gledališče še večkrat presenetilo z dobrimi deli.

Josip RAZSTAVA RUSKE UMETNOSTI V MODERNI GALERIJI

O TEJ RAZSTAVI NE BI MOGLA PISATI...

TIŠINA JE TAKO TIHA, DA SE JO SLIŠI...

KAJ TAKEGA JE NISEM VIDEL NA NOBENI RAZSTAVI...

in že mnogo misli bi lahko zabeležil, če bi stal tik za hrbtom v temno oblečenega gospoda, ki si je ogledoval razstavo pred mano. Ruska razstava je bila vsekakor veliko doživetje. Ni bila senzacionalna, niti ne abstraktna; bila je del duševnega življenja pravega ruskega človeka. V vsakem n. rodu je nekaj posebnega, vsak narod vsrkava svoje življenje po svoje in ga nato v sebi prerašča, izraža s svojimi izraznimi sredstvi v literaturi, ali pa v glasbeni in slikarski umetnosti. Človek, ki se je oborožil z dvomi o veljavi ruske slikarije, ko je stopil v prvo razstavno dvorano, in z nekim mnenjem da si je vse to, kar trenutno vidi, že v metnih obrisih predstavljal, in da ta umetnost ni prevzaprav nič posebnega, senzacionalnega, novega, s čimer se da navdušiti lahko in prazno človekovo duševnost, bi utegnil biti razočaran. Toda če se napoti nekde na razstavo s svojim srcem, ki se nezlagano navdušuje nad pristno lepoto, je presenečen... V prvi dvorani se srečamo z Muhinovim Portretom mornarja Budenova, s Pilotom, z N.V. Tomskega Maršalom Kutuzovim, z Leninom, s Sadrovim Delovcem s krdivom... Veliko je razstavljenih predmetov, vsak zase bi bil vreden posebne besede, posebne pohvale, na vsakem kipu je bilo mogoče odkriti redko značilnost. To je bilo kip ratvo!

V ostalih dvoranah je bilo razstavljena ruska slikarija. Različni ljudje so prihajali na razstavo; ml. d. z različnih šol, odrasli iz cele Slovenije. Mnogi so šli mimo slik, ni se jim zdelo vredno obrniti očesa v Jefanovo Komsomolko, v Abdullojeve Graditelje sreče. To so morda smatrali za idealiziranje stvarnosti, toda jaz tega nisem mislil. Kdar je videl dvoje nasmejanih obrazov in nekako tihožitje s sadjem, bi dejal, da je to sicer počitek na polju... Dolgo sem se mudil pred Belneko. Njegov dnevni odmor je slikan v oranžnem odtenku, njegovi kopalci zaživijo, samo veke je treba pripriti... Niskij je razstavljal v posebni sobi, ki je takoj vplivala na človeka. Verjetno največ obiskovalcev se je ustavljalo pred njegovo "Tišino". Profesor je dejal, da je tišina tako tiha, da jo kar sliši. Slika je živa. Morje je mirno, niti ena sama temna pika ne kali mirne površine. Stopil sem korak, dve in se ustavil pred "Večernim vetrom". Imel sem občutek, kakor da bi se brezhibna tišina zganila, kakor bi se uprl v veje smrek, skozi katere se je videlo morje, lehen, neslišen veter! Ti dve sliki sta bili ed. nekod s Krima, z južnega morja. Morda. Čutil sem, da morajo biti nekje od tod, ker je bila v zraku nepogrešljiva in prepričevalna vijolična barva. Niskij me je že s samo dvema slikama pripravil do razpoloženja. Tudi njegovo tretje delo se mi je zdelo vredno roke dobrega umetnika, vendar so me preveč motile, morda celo nekoliko preveč svetle in ostre zareze, luči reflektorjev, ki so razsvetljevali noč v letu 1941. Sorjanovo "Cvetje" je živo pisano. Človek se sprosti, in ne hote se ga polasti lahкотen občutek po resnih Niskijevih slikah. Besedo, ali dve, bi zastavil na Romana. Razstavljal je več del, med temi je nedvomno najplastičnejša "Tma, kjer bo kujhiševska centrala".

Le kolik časa je moral Roman opazovati nekoliko kalno vodo, jo preučevati, da ji je lahko vdihnil življenje. Koliko časa je sedel na bregu, da se mu je vtisnil v spomin zelenkastomodri odsev smrekovih gozdov. Ne pretiravam, če zapišem, da se tisto sonce v ozadju blišči tako, da ga je mogoče občutiti in da se sliši valovanje. Rуска umetnost je naredila na marsikatrega obiskovalca močan vtis. Ruski umetniki so z njo uspeli in dokazali, da je umetnost upodabljanja v podajanju življenja, njegovih zakonitosti in sprememb in ne v umetnosti čiračaranja in do skrajnosti privedeni abstrakciji.

Marina Kalcin

IZ CILJA ...

Imeli smo literarni večer v Celju. Pomembno, mar ne? Pomislite, da so bili na Literarnem večeru poleg Novomeščanov tudi Celjani in Jaseničani. Med njimi tudi literarni asi: Gundrič, Brun, Korar. Le-ti objavljajo tudi v Mladih potih, Mladini, Plamenu in Brstičih. Z naše gimnazije smo bili: Pevša Ivan, Sintič Jože, Srčko Kosmina, Pestner Zlata in jaz. Moram reči, Literarni večer je uspel in za gotovo vem, da si želimo še več takih. Mi in poslušalci. In tudi pred širšo publiko.

Tonček Rucelj

KAJ JE Z NAŠIM PEVSKIM ZBOROM

Vsaka gimnazija mora imeti svoj pevski zbor. Zato je tudi ravnateljstvo naše gimnazije pozvalo dijake, ki znajo peti, da hodijo na pevske vaje. Vendar se je že v začetku pokazala velika neresnost dijakov-pevcev. Na vajah je bilo veliko neoprevidnih izostankov, pa tudi disciplina nekaterih prisotnih članov je onemogočila resnost dela.

V soboto, 21. t.m. je bilo vprašanje pevskega zbora na dnevnem redu sestanka Komiteja LMS na gimnaziji. Ravnateljstvo je pozvalo Mladinsko organizacijo in SS, da pomagata urediti vprašanje zbora. Razvila se je ostra debata. Ko smo iskali neuspehe pevskega zbora, smo ugotovili take: predvse žalestna resnica je, da premnogi mladinci še zdaj ne poznajo oziroma ne poznajo svoje dolžnosti do socialistične družbe. Delavec, kmet, obrtnik... z žuljavo roko zasluzi težka sredstva, ki jih porabi naša gimnazija za šolanje svojih dijakov. Dijak pa ne čuti dolžnosti, da bi vsaj delno vračal to družbi na ta način, da bi vložil svoje sposobnosti v kulturno prosvetno delo, ker lahko tako družbi in narodu veliko koristi.

Mnogi dijaki nimajo do petja veselja. Veliko pa je tudi takih, ki se do pevskega zbora nekoliko hladni in malomarni. Predvsem pa je že skrajni čas, da si zapomnijo dolžnosti mladince. Sicer pa, če trezno premislimo, ni petje v zboru za pevce nikaka mora, saj je lahko dijaku le v razvedrilo in korist. Po vsem svetu je znano, da Slovenci radi poje, pa tudi slovensko pesem, slovenski pevci in slovenski zbori imajo v svetu velik ugled. Zato ne bo škodilo tudi nam, če bomo znali lepo zapeti in predstaviti našo pesem, če bo treba, tudi pred svetom. Znano pa je, da si vsak pevec, tudi v zboru

ru z rednimi vajami močno razširi in izboljša glas. Da bi vskladili delo zbora tudi z željami pevcev, je Komite sklenil, naj si pevci iz svoje srede izvolijo tričlanski odbor, ki bo skupno z dirigentom izbiral pesmi, upoštevajoč želje pevcev, izbral za vaje najprimernejši čas in skrbel, da bodo le-te v redu potekale. Če bomo vsi dijaki z lastno iniciativo skrbeli, da bo na naši gimnaziji dober pevski zbor, bomo opravičili zaupanje ravnateljstva v Mladinsko Organizacijo in SŠ in na ta način dosegli, da bosta ta dva organa dosegla tolikšen ugled, da ju bo moralo ravnateljstvo pri svojih sklepih vedno upoštevati.

Tonček Recelj

AKTUALNOSTI

Kot vsako leto, bo tudi letos naša gimnazija praznovala Novoletno jelko. Vsa dosedanja leta je skrb organizacije tega praznika prevzel VIII. oz. IV. razred gimnazije. Letos pa bo IV. razred priredil maturantski ples. Zato smo se sporazumno domenili, da bo letos organiziral Novoletno jelko III. raz. Prirediteljski odbor je že izvoljen in upamo, da bo prireditelj uspela. Glede maturantskega plesa je bilo v začetku nekaj težav, ki pa so v glavnem že odstranjene. Prirejen bo nekako v začetku februarja prihodnjega leta v dvorani na Grmu.

V okviru Ljudske univerze je bilo predavanje tov. Šatincev-novinarja Dela, o vtisih iz Nizozemske za nižjo stopnjo. Predavatelj je označil ureditev te dežele, njihov način življenja ter nizozemsko ideologijo in mladino. Obljubil je, da bo v prihodnjem predavanju povedal nekaj o Belgiji.

V ponedeljek, 23.11.59. pa je bilo predavanje o šolski reformi. Ker je bilo slušateljev preveč, so se razdelili v dve grupi. Eni je predaval tov. Slavko Pavlin, drugi pa tov. Jože Sintič. Oba sta poudarila potrebo po reformi gimnazije in prikazala obliko reformirane šole.

Izgledi za prihodnja predavanja so sicer slabi, vendar pa upamo, da bo izvoljen odbor kos svoji ne posebnih lahki nalogi in nam bo preskrbel kvalitetne predavatelje.

Marksistični krožek je že imel eno predavanje. Predavala je tov. Musarjeva o ideološkem boju. Obiskovalci krožka so se domenili, da bodo od časa do časa tudi sami pripravili kakšno predavanje. Prihodnje predavanje bosta imela tov. Slavko Pavlin in tov. Jože Sintič o zgodovinskem in sedanjem revizionizmu.

Šahovski krožek na gimnaziji je organiziral šahovsko srečanje med gimnazijci, med vajensko šolo in med okolišsko šolo. Tekmovanja bi se morala udeležiti tudi grmška šola, vendar je sodelovanje v zadnjem trenutku iz neznanih razlogov odpovedala. Na tekmovalju je premočno zmagala ekipa gimnazije. Z organizacijo tega tekmovanja je šahovski krožek gimnazije pokazal, da je začel delovati.

MILADI LITERAT

OB OBISKU TOV. FRANCETA BEVKA, TONETA PAVČKA IN SEVERINA
ŠALIJA NA NOVOMEŠKI GIMNAZIJI
/Intimno/

Tov. Bevka sem dohitel na stopnicah. To in to bi rad izvedel, sem ta in ta... Nasmehnil se je in odvrnil: "Da, da..." Je že razumljivo. Stopila sva v kabinet. Z besedo sem mu namignil. Takoj je odgovoril: "Zadnje čase pišem neko mladinsko povest... Nadaljeval bom pa tudi roman, ki ga že precej časa pišem."

Srknil je črno kavo, jaz sem pa ta čas pripravil novo vprašanje. "Dolenjske založbe mi bo sedaj ponatisknile neko delo. Osmi zvezek Zbranih spisov imaje stavci, devetega pa ravno pripravljam." Izvedel sem vse poglobitno. Za nameček pa sem mu stavil še dodatno vprašanje: "Kako pa gledate na moderno poezijo in prozo?"

"Če ni pesem ali proza, razumljiva srednje izobraženemu človeku, ni to več umetnost." Tudi sam sem povedal še nekaj besed, da bi ga "dopolnil". Nato sem se pa spravil nad

Pavčka.

Povedal mi je, da sedaj prevaja Pasternakove pesmi in da ima dosti dela pri lutk v nem filmu, kjer piše scenarije. Sodeluje tudi pri Radiu Ljubljana. Trenutno pa namerava izdati Otroške pesmi pri Dolenjski založbi. Meni nemore, da ima še na pretek časa, da se loti "resne poezije". V kabinet je vstopil

tov. Severin Šali.

Pavček mi je mimogred ušel, ker je bil on ne vrsti, da nastopi.

"Sedaj bom zgrabil pa še vas."

"Kar, kar," mi je živahno odvrnil Severin in prisedel.

"Kako pa kaj Dolenjske založbe?" Ni bil v zadregi. Povedal mi je, da namerava izdati roman o Prešernu /I. Vašte/, Bevkov ponatis neke proze, ki še ni bila izdana v takem smislu, Pavčkove pesmi i.t.d.

Najbolj pa me je razveselilo, ko mi je obljubil, da bomo tudi mi mladi kmalu prišli na račun. Prej pa mora vsekakor izdati nekaj del, ki bodo ustvarila Dolenjski založbi trdna tla, preden bo naš almanah zegladel sv. tlebo... Krepke smo si stisnili roke in se poslovili.

Katrin

IMITACIJE

Ti plešeš z mano
samo zato,
da se čudiš
jezeru
moje ljubezni.

Ti vabiš me
na sestanek,
da čutiš
mojo žalostno čašo.

Ali jaz nočem.

Tista gola uboštvu
nekaj jutra,
ki jih rodila
je noč,
bi izsesala
v brezmejnem obupu.

Nihče,
da ne bi
ga mogel
več ljubiti.

Tit Dobršek SLIKA MODERNEGA SLIKARJA GUNA

"Triste vragovi!" zakolne Gun in jezno z žene čopič na tla. Ves čas je nekaj pocal na platno - na, pa je vse skazil. Tista modra črta je pokvarila vso risbo.

Platno se s truščem podre. Umazano je z vsemi mogočimi barvami: oranžne ozadje, zelene, rumene, modre črte počez risbe. In veliko oko v levem kotu. Gun srdito potlači roke v šep suknjiča in jo mahne iz sobe. Jezen je, žolodec mu ne da miru, vrag naj ga vzame! Gun razmišlja, kako bi dobil denar. Razmišlja in razmišlja, nervozno koraka sem ter tja po tlaku. Gun je pozabil, da je pustil vrata priprta. Od nekod se vzame drobno, mršavo ščene in gre skozi vrata v sobo. "E, kaj pa to?" se čudi ščene, pa zija v lonce, ki so križem stali po vsej sobi. Povoha prvega - smrdi, ha - ni užitno. Povoha drugega - da bi ga kuga, rdeče barva je. Tudi ni užitno! Stopi k tretjemu - pa prevrne drugega. In barva se razlije po podu. Ščene pa - šof, vanjo. Potlej pa z umazanimi taci naprej! Kaj je tole? No, to le platno, polno vseh mogočih barv? Užitno ni, to se precej vidi. Ščene pa z rdečimi taci na risbo. Na umetniško risbo modernega slikarja Guna.

"Tako," si pravi ščene. "Tu ni kaj da bi se jedlo, pojdemo ven!" In jo pobriše iz sobe. Risba pa ostane umazana. Umetniška risba slikarja Guna.

Gun se medtem še vedno nervozno sprohaja po tlaku. "Eh, kaj bi?" Lačen je, žolodec mu bo zarjavel. Pa se domisli: "Priredim razstavo! Napačal sem dosti, nekaj bo šo."

Pa jo mahne v galerijo. Pa pravi: "Tako in tako je, slikar som, priredjam razstavo. Pridite po slike!" In jim da svoj naslov.

Gun jo mahne vesel v krčmo, dobil jo plačilo, no, sedaj se lahko najde. Možno z galerijo pa k njemu na dom. Pridejo v sobo, zazrejo se v risbo. "Aha," se začudijo. "Kaj pa je tole? Tihožitje s pasjimi sledovi? Puščava in volkovi? Kakšen bi bil naslov?"

Pograbi jo risbo - na razstavo z njo.

Umetniška senzacija. Na primer "Puščava in volkovi".

Gun pa sedi v krčmi, prazni vršek za vrškom in je šedanje bolj dobre volje.

Galerija. Gospodje slikarji stoje pred risbo in se čudijo. Senzacija. Veliki Gun, slaveni Gun, nepremagljivi Gun. Umetnina "Puščava in volkovi" je postala popularna. Muzeji so se bili zanjo, umetniške galerije so se trgale med sabo - za to senzacionalno sliko.

A slikar Gun sedi v krčmi in prazni vrčec za vrčkom.

Časopisi so objavili njegovo fotografijo in članek, dolg tri strani. Senzacija! "Puščava in volkovi." Obiskovalci, tisoči, ki z odprtimi usti strmijo v risbo, občudujejo tega največji dosežek umetnega slikarstva. In časniki so polnijo s poročili in fotografijami o slavni sliki "Puščava in volkovi".

A slikar Gun sodi v krčmičin prazni vrček za vrčkon.

Gun pride naposled domov. Kje je risba? Brž v galerijo. Obiskovalci
ga zagledajo, zagrnijo od navdušenja, ga vzdignejo na roke.

V dvorano se prikrade ščene. Začudeno zija v množico, zalaja, se oz-
re na risbo, povzgne se po zidu, in jo s tacami vrže na tla.

Možje ostrno. Začudeno spoznajo ščone, Gun pa se nasmeji.

Pravi slikar je prišel po svojo umetnino.

Marine Kolor

TAKO...

Tako delam zdaj tu v tovarni. In vseh mi je tako. Troje miz v majhni sobi. Kartoteka na omari, pisalni stroji - uh, še vedno ne znam v hipu najti črki Š in Č, to me res jezi. Mali spleteni vrčki - koški za smetice, papir in jabolčkove odpadke, fantje, ki pogledujejo skozi okno v pisarno in papir, papir. To je vse.

Zdaj je popoldne in nihče ne dela s pravo resnostjo. V sosednji sobi
senjajo plošče ali poslušajo radi o - in delajo. Delano pravzaprav
vsi. Velike liate, z velikimi črkami, za velik praznik. MAJ ŽIVI DAN
REPUBLIKE. Vsi E-ji se mi zdo kot majhne grabljice. Nikoli nisem bila
leponisar.

Potem sta prišli v sobo dekleti, objeli sta se in tista prikupna je
rekla: "Komaj že čakam praznikov! Uh! Šla bom domov..." Ne vem zakaj
je potem kerkala. Mogoče si je razplotila sanje o domu, starših in svojem
fantu.

Sama nikam doma in si dom predstavljam po svoje. Veliko krušno poč, lahke se pogreješ, kadar hčeš, prineseš si orehov in jabolk v jorbenu in smeš si ... smeš si nadeti tudi tisto počno smotano na kruh.

Tisto, noja stara mama in nihče na svetu tako dobro ne napravi. Tisto, ki ima rumeno, rjavno barvo in se napravi v peči.

Trikupno doklo je nekaj preiščilo. Končala sem sadi 4 in znižila

če je don rus "jerbas z jabolki in orehi".

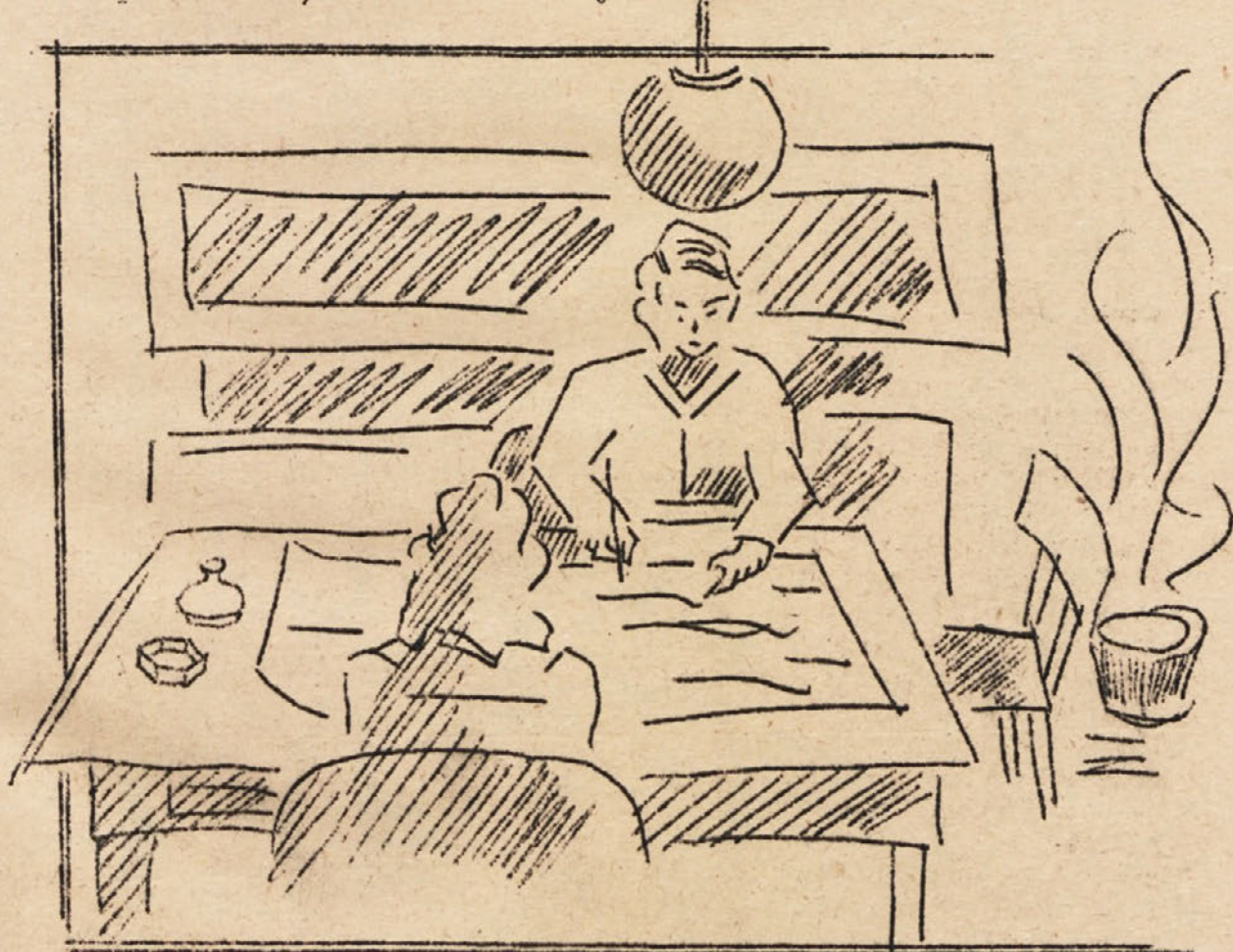
"Veš kaj," je reklo dekle s čopom. "Se ti ne zdi neumno, če mu več ne pišem? Lej, zadnjič me je vprašal: 'Sonja, povej mi, če me imaš rada.' Nisan ga rada in zakaj bi mu pisala, da ga ljubim."

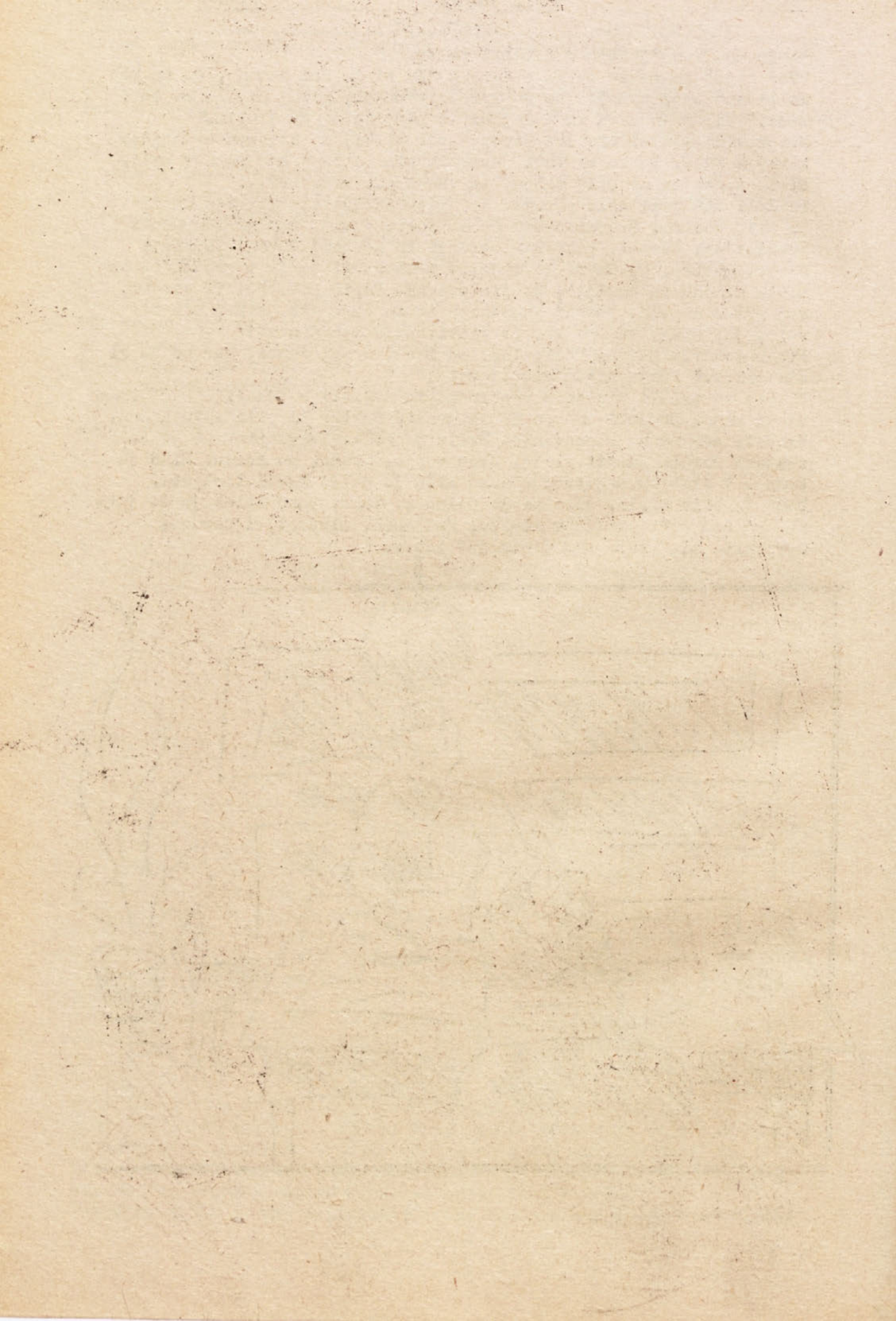
Pripravila sem si pisalni stroj, prav tisti, na katerem ne najdem takoj š in č. Lahko bi tudi napisala pismo. Zdaj smo same v sobi. Nisan fanta in ne prijatelja, pa vendar... komu bi?...

Dekleti sta peli neko popevko in potem šušljali. Bili sta mladi in zelo neumni. Spomnila sem se na šolo. Vedno nan je razrednik pravil: "Ah, otroci, kako ste otroški in neumni! O bog! In tisti za matematiko. O, da bi ga videli! Razkoračil se je v svojih čisto novih hlačah in čevljih, ki jim pravijo 'špičaki'. 'O, ti otroci, saj sploh ne vem, za kaj pametnega se še zanimate. Kino, plesne vaje, ja, drugo vam ne gre po glavi. Tako ste neumni!'"

Nisan končala pisma. "Zelo lepo od Tebe, dragi Janez, ker si se mi oglasil..." Potem nisan nadaljevala.

V sobo so prišli fantje z vrečicami in zavitki sladkarij. Kada inan sladkarije. Smejali smo se in zabavali, dokler ni bilo zelo kasno. Vračala sem se na stanovanje. Mrzlo je bilo. Pravzaprav bi si še zdavnaj morala kupiti plašč. Stanovanje, hrana, pa poide. Bilo je temno. V tretjem nadstropju neke hiše je nekdo igral trobento. Dona je bilo mrzlo, bilo mi je dolgčas. Tako, tako daleč je še jutro, ko bom spet prišla v službo. Med smeh, mladost, ljubezen. Oprostite mi, stara sem osemnajst let...

Josip

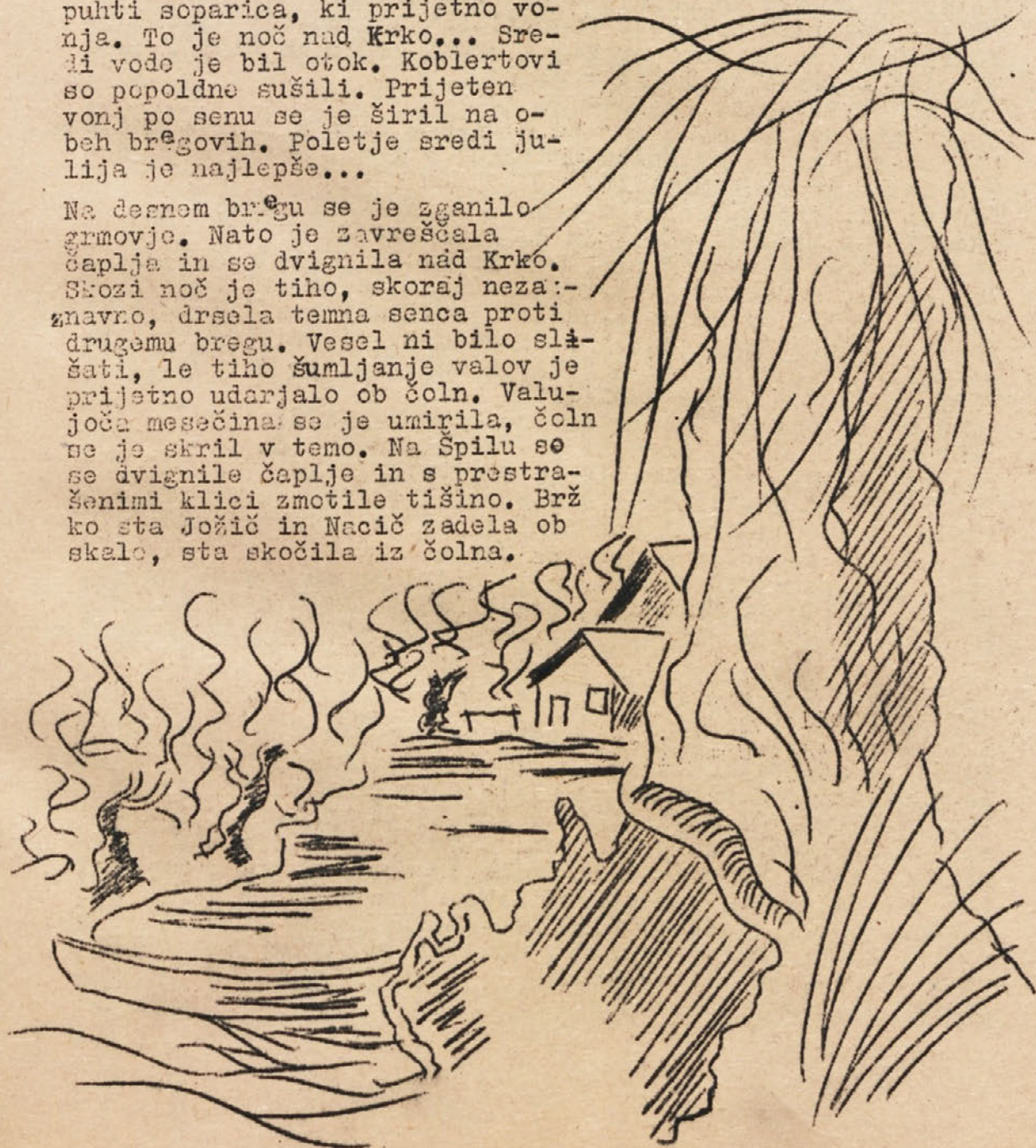
Č O L N

I.

To črtico sem posvetil spominu fanta, ki se je z nesebično voljo boril za neodvisnost, ki je bajtarje pritirala skoro do skrajnosti... Bila je blizu tista neodvisnost, o kateri so sanjali vsi bajtarjevi otroci, vendar jih je sreča v zadnjem tr nutku zapustila; narava se je grdo poigrala z njihovim idealom.

Tiho je šumela Krka preko skal in se lovila med debli porrtih dreves. Mesečina se je upirala v vodo, da se je isknila kakor steklo. V nočeh je nad Krko vse tiho, po bregovih pa le tu in tam odmeva zategli klic ptice, na Špilu pa se zadirajo čaplje. Iz vode puhti soparica, ki prijetno vonja. To je noč nad Krko... Sredi vode je bil otok. Koblerтови so popoldne sušili. Prijeten vonj po senu se je širil na obbeh bregovih. Poletje sredi julija je najlepše...

Na desnem bregu se je zganelo grmovje. Nato je zavreščala čaplja in se dvignila nad Krko. Skozi noč je tiho, skoraj nezaznavno, drsela temna senca proti drugemu bregu. Vesel ni bilo slišati, le tiho šumljanje valov je prijetno udarjalo ob čoln. Valujoča mesečina se je umirila, čoln se je skril v temo. Na Špilu so se dvignile čaplje in s prestrašenimi klici zmotile tišino. Brž ko sta Jožič in Nacič zadela ob skalo, sta skočila iz čolna.

"Na Špilu sva!" je dahnil Nacič.

"Ta vražja mesečina. Izdala naju bo," mu je odvrnil Jožič. Previdno sta stopala pošalah, ki so bile vse nažrte od vode in ostre, da si se ranil že ob najmanjšem neprevidnem koraku. Previdno sta vlekla čoln proti toku, nato sta ga zasukala in se uprla obenj, da ga ni mogla voda izpodnesti. Jožič se je oziral naokrog, Nacič pa je zašepetal:

"Skrila ga bova v ločje!" Jožič je prijel za kratek vrv, Nacič pa se je uprl v krmo in ga potiskal od zadaj.

"Pazi!" je posvaril Jožič, "kotanja. Ločje!" je naposled vzkliknil. Nacič je prenehal potiskati. Upri je ного v plitvo dno in zadrževal čoln, ki ga je hotela voda na vsak način odnesti. Voda jima je nagajala. Divje race so se splašile.

"Škoda, ker nimam tiste italijanke," je z obžalovanjem pripomnil Jožič.

"Sedaj me ne bi nihče ujel!" je končal in se nasmehnil.

"Pa saj mi tudi tokrat ne bi bilo potrebno, pa me je tisti zelenec prijavil," je menil Jožič in potegnil za vrv.

"O, prekleto blato! Kakšna godlja!" je šepetal Jožič. Ločje se je lomilo in udarjalo ob boka čolna.

"Tiše, kaj tako prekleto rogóviliš!" je godrnjal Nacič na Jožiča, ki se je prvi prebijal skozi goščo in blato. Nogo se jima zalezle do kolon v godljo.

"Še malo! Potegni, Jožič!"

Uprla sta se. Še malo in sta zavlekla čoln k izlivu majhnega potoka, ki je na Špilu pritekel v Krko. Sedla sta na rob čolna in se zamislila.

"Ko bi ga, vraga, dobil v roke!" je škrtnil Jožič.

"Koga?" je vprašal Nacič in se nasmehnil.

"Saj mu tako ne moreš nič, ker te zmelje," je nadaljeval in končal. Jožič si je grizel ustnice in snoval načrt.

"To mi bo Mac še drago plačal!" je siknil Jožič, skozi zobe, nato pa nadaljeval: "Čas je, da se umijeva. Saj sva kot bi se kalužala..." Sel je h Krki, za njim pa je stopal Nacič.

"Koblortovi so danes sušili."

"Kaj me to briga!" je malomarno odvrnil Jožič.

"Sem mislil, da te bo!" se je nasmehnil Nacič.

"Zakaj? Svarim te, Nacič!" je zagrozil Jožič.

Pri konjskem napajališču sta zalezla v Krko in splavala na skale. Jožič je prhal kot konj in si je pljuskal vodo v obraz, Nacič pa ga je drgnil po hrbtu.

"Na, zdaj pa še ti mene!" mu je dejal in mu obrnil hrbet.

Prhala sta in se škropila, potem sta se skobacala iz vode in se v mesečini preoblikla. Zaslišala sta konjsko razgetanje.

"Skrij se, Jožič!" je siknil Nacič.

"Mac gre napajat."

Zomknila sta se za ožgano vrbo in v senci čakala Maca.

Konji so zagazili v vodo in jo skalili. Mac je sedel v čoln in pošvižgal, kobila je začela kopati po dnu. Mac si je zavihal rokavo, si zajel vode v široko dlani in si jo nato pljusnil v obraz in po laktih. Nato si je z rokavom potegnil po licih. Stopil je iz čolna in zapodil konje po poti, ter naredil nekaj korakov za Krko. S prsti je dregnul v seneno kope... Sene je bilo vlažno. Ko se je vračal, je opazil, da se grmovje giblje. Ustavil se je in opazoval.

"Kdo je?" je potihó vprašal.

Mislil je, da ga čaka Mara.

"Si ti?"

Razgrnil je grm in se oprijel za vrbovje, da ne bi zdrsnil v vodo. Ostrmel je. Nato je zavihnel bič in grobo zaklel. "Prekleta osebenjka! Kaj pa vohata tu, a?" In spet je priletelo. Nacič je pritiskal Jožiča k tlom, ker je hotel leta planiti nad Naca. Outila sta v srcu, da sovražita te ljudi, toda bala sta se jih; tako bala, da sta se morala premagati. Naca je zjezilo, ker sta molčala. Udaril je z bičevnikom. Todaj je prvičkrat krepko priletelo po Naciču.

"Marš domov, mulca! Marš, da ne bošta zaspala!" je ironično pripomnil. "Zjutraj bomo začeli že ob štirih..."

"Ti, razumeš!" je tulil Jožič, ki ga je Nacič krepko priklepal nase. Roke so se mu že hotele razkleniti, kajti žgalo ga je, žgalo, da bi usekal po Nacu, toda...

"Samo še enkrat reci kaj takšnega, pa boš videl, kaj se bo zgodilo! Prisegam, da se bo nekaj zgodilo..." je hropel Jožič. Naca pa je še huje pogrelo; začel je breati v grmovje. Pritekel je Koblertov hlapec z nekim predmetom v roki.

"Kaj pa je..." je prestrašeno vprašal.

"Ti osebenjki, vrag jih vzemi! Tu v grmu tičita in nočeta ven! Jima bom že pokazal..."

Hlapec se je nevarno približal grmu. V rokah je držal otoko.

"Semena, semena," je vpil, toda zmerjati se ni upal, ker je vedel, da bi ga fanta pr mlatila.

Nacič je potegnil Jožiča za sabo. Planila sta v Krko. Nac je stal na desnem bregu in se jima smejal.

"To vama bo koristilo! Vama bo kri shladilo!" je vpil Nac, ko sta onadva priplavalna na levi breg. Jožič se je skobacal na breg in planil nad Naciča. Hotel ga je udariti, pa ga je pravečasno zgrabil za roko...

"Osal, bedak!" je hlupal Jožič.

"Nocoj, nocoj," je tarnal.

"Ne bi ga zmogla, premočan je! Daj si vbiti v glavo! Tisti hlapec, bedak, je bil takoj zraven. Ga bova že dobila..."

Tega hlapca bava pa kar jutri zvečer nasakala, ko bo šel napajati..." je Nacič tolažil Jožiča, ko si je stiskal obraz med kolena in trepetal.

"Dobil ga bom in todaj ne bo dobro!" je nazadnje zagrozil in ožal premočene hlače.

II.

Zagabrina je imela četvero gospodarjev; dva trdna kmotovalca in dva bajtarja. Bajtarja sta imela svoje njive onstran Krke, Koblert in Jarala pa sta jih imela tostran vode.

Ker so bili ljudje ponižni in se niso neprijaznemu tujcu upali vrniti niti besedice, so si pa med seboj vodno podstavljali noge. Koblert in Jarala so že dolgo nista razumela. Prepir se mnogokrat začne na smešen način. - Koblertove kokoši so pohodile Jaralovo pšenico. Jarala je molčal, ker so to pot njegove svinje požrle Koblertove buče. Toda drugikrat je že zaprl majavo leso, ki je vodila na sosednji vrt in je zavpil sosedu: "Ti, Koblert, tvoje kokoši hodijo v mojo pšenico..." Koblert se je nasmešnil in kokoši so dalje kljuvale Jaralovo pšenico...

Nokega jutra je našel Koblert na dvorišču poginulo kokoš, ki je imela zlomljen vrat...

Nastalo je mučno vzdušje.

"Koblert, tega mi je pa že zadosti!" je zagrozil nekoč Jarala.

"Kaj ti ni zadosti, Jarala, da si mi ubil kokoši!" se je ta zadržal v odgovor. Ko sta bila prijetljiva, sta hodile drug k drugemu v hišo, če sta se imela kaj pogovoriti, odkar pa sta bila sprta, sta kričala kar s svojih dvorišč. In takrat sta se začela sovražiti. Na dan je prišlo še mnogo drugih zanimivosti, ki so jih osebenjaki z užitkom poslušali in jih prenašali naprej. Kmetovalca sta se sovražila, pretepala in tožarila. Včasih sta prihajala v hišo advokat in zdravnik hkrati. Kobler in Jarala sta se popolnoma oddaljila drug od drugega. Postajala sta surovejša tudi z osebenjaki, ki so ju se podpihovali. Osebenj ki so imeli raje Koblerta, ker je bil še vseeno bolj človeški od Jarale. Pa tudi osebenj ki se niso mogli; Tona in Roza sta si velikokrat skočili v lase. In to največkrat zaradi otrok. Zgledilo se je, da se smrčavci podili po gmajni, pa je kateri padel na zobe. Sosedu sta najprej objokanca do dobra sprasili, nato sta ga pa tolažili. Tonin objokanec se je priplazil domov s krvavim nosom. Tona je vzela palico in ga nasekala. Prav tako je naredila Roza.

"Mama, sosedov Naciš me je pa po nosu!" je tožil Jožič Primoževki in si obrišal solze.

"Veš kaj, Roza! Svojega bi pa lahko še bolj držal!" se je oglasila Tona testran potoka, ki je razmejeval njuni bledi in stisnili Jožičev obraz v predpasnik.

"Le svojega poglej, Tona! Jaz bi pomela najprej svoj prag," je zabrusila Roza. Paglavca sta se začela zmerjati in si kazati ose, bajtarici pa sta se grozljivo približevali potočku...

"Kaj boš govorila, Roza! Le poglej svojega!" ji je odvrnila Tona na te besede. Roza je prihala, krtila z rokami in se ozirala na predmetom, ki bi ga lahko zalučala v sosedo.

"Misliš ti, Tona, da je tvoj boljši, a? Le poglej ga vraga, kako krače. Pa kaj bi to, kakršni so starši, takšni so otroci! Misliš, da ne vem, kako si ga ti, Tona, zagnala ponoči na Jaralovo njivo po buče, pa tiste hruške in jabolka. Misliš, da sem pozabila, ko si lanske leto staremu Koblertu odnesla koš korenja. Ne, ne, Tona, se motiš, če misliš, da bom molčala..." je zapihala Roza.

"Roza, preklete, če ne utihneš!" je zagrozila Tona in gledala, kje bi lahko preskočila potok.

"Misliš, da se te bojim, Tona," je z divjim glasom kričala Roza in stopila tik potoka, da bi zvalila Tono na svoje straz. Prsi so se jima dvigale. Razino obilno telo se je stresalo v jezi... Potem sta obedve odvihrali domov, smrčavca pa sta se lovila po gabrevju in se pretepala. Tak je bil konec prepira.

Čez nekaj dni pa je že prišel Jožič k Rozi.

"Mama je presila za pol litra mleka," je zagodel in se ogledoval, kod bi najprimerneje pobegnil, če se sosedu še ni ohladila.

"Kaj mama sama nima časa?" je godrnjala in stikala po omari. "Krava nam je obolela. Nekaj bo že še od zadnjič..." je končala.

Zvočer sta se sosedu metali okrog potočka. Roza je godrnjala, Tona pa je glasno govorila z Jožičem.

"Ti, Tona, kaj bo res Kobler jutri sušil?" je vprašala Roza.

"Menda ne," se je začudila Roza in prijateljstvo je bilo sklenjeno.

Bajtarji so čutili vedno odvisnost. In tudi zagabirinska bajtarja sta jo čutila. Povsod in vedno sta vohala, kako bi se je iznebila... Po vojni sta si nekaj nabrala, vendar je preminilo, zemlje pa je bilo tako vražje malo, da jima ni skoraj ničesar rodila. Moža sta umrla in potem je bilo še huje. Pa saj ni čudno, bajtarja kar kmalu pobere. Ženi sta morala sami skrbeti za vse potrebno. Čez dan sta garali, se v temi in mesečini vračali domov, ponoči pa sta premišljevali o svoji zemlji. Koblerť jima je navozil drv za timo, jima na pomlad in na zimo zaoral nekaj njivic, in jim posojal čoln. In to je bilo vse. Največ je znesel tisti čoln. Včasih je bilo treba garati celih šest delavnikov od zgodaj zjutraj pa do desetih zvečer. Že Primož je vedno govoril: Ko bi imeli svoj čoln, to bi bilo nekaj..." Toda o čolnu je vedno samo sanjal. Bil je mnogo mnogo prevečen, da bi si upal vsaj pomisliti na svoj čoln... In z njim je ponavljal besede rjarki Nace: "Čoln, čoln! To bi bilo nekaj!" To so bile njune sanje, toda v dejanje nista nikdar posogla, ker sta bila preboječa in preskromna. Te besede so se vtisnile v spomin Primoževemu Jožiču, sanjali so jih Nacič, Ani, Nace tova žena, vsi... Bile so pravljičarice, ki pa je imela nesrečen konec...

III.

Jutro na Špilu se je komaj budilo. Divje race so se plašile.. Ko je bilo zaslišati prvi zvižg, je bil dan znak novega dne, novega življenja. Megla se je pravkar dvignila iznad ločja, iz vode se je kadilo, prvi sončni žarki so se ujeli v pajčavine, ki je bila razpeta med tisoč travnatimi bilkami. Rosa je šarela. Nov dan. Tedaj se je zaslišalo cokljanje po blatu in pritajeno šepetanje. Jožič je lomil ločje in se prvi prebijal skozi prepleteno grmičevje. Takoj za njim pa je cokljal Nacič.

"Presneto je mrzlo!" je godrnjal Nacič. "Pa bi spali! Saj sem ti rekel, da ostani!" mu je zabrusil Jožič in se ustavil. Prispela sta do čolna. Sedaj, ob svetlobi, sta si ga komaj natanke ogledala. Nacič ga je sploh prvič videl. V mesečini je razločil samo oblike; če je čol, se pa ni mogel prepričati. Strokovnjaško sta ga otipavala in poizkušala odpornost. Jožič je čakal, kaj bo prisodil Nacič. "Kar dober bo! Rebra so precej polomljena. Popravila je potrebno. Nekaj ga lahko kar takoj popraviva!" Slekla sta sukajice. Dno je imelo med dvema deskama podolgovate rane. Nacič sta rezljati les, ki sta ga prinesla s sabo. Čez čas sta se ustavila. Dno je bilo za silo popravljeno in tudi za silo osušeno. Na stranskih rebreh se je razrastel droben lišaj... Jožič je tropetal. Roke, prsti so se mu krčili. Z vsake popravljeno stransko desko sta se približavala cilju. Hotela sta imeti čimprej svoj čoln. Nato sta topila smolo in mazala z njo podolgovate vložke in razpoke. Končno sta čoln zavlekla na prod. Imela sta isto željo, prebarvati čoln. Hotela sta, da bi bil lepši, kakor je bil Koblerťev...

IV.

Koblerťeva njiva se je vlekla v neskončnost. Sopara je pritiskala ženske ob tla. Sključeno so enakomerno pele. Stari Koblerť se je upiral ob palico, pokašljeval in hodil od zidanjev do hlapca, ki je kosil za konje, pa do plevic. Hotel je imeti pregled.

"Noj, ti žena, kje pa je tvoj Jožič?" je vprašal stari, ko se je ustavil pred plevicami.

"Danes bi lahko odslužil en dan za čoln, ko imam zidavo

"Hoj, ti Tona, kje je pa tvoj Jožič?" je vprašal stari, ko se je ustavil pred plevicami.

"Danes bi lahko odslužil en dan za čoln, ko imam zidarje! Lahko bi pomagal. Zadosti je močan! Ti, Tona, ga preveč razvajaš..." je zaključil stari in odšel.

Ko se je Koblert drugikrat vrnil, se je ustavil pred Rozo in srepo gledal v tla.

"Kje je pa tvoj?" je sitno vprašal.

"Tudi tvoj bi lahko pomagal zidarjem. Kdaj pa mislite odslužiti tisto za čoln?" Roza je nekaj zabrundala, kar naj bi pomenilo, da ne ve, kod se smrkavec steplje in, da ga bo že makločila, ko ji pride domov. Potem se je potuhnila. Roke so ji samohotno segale med stebelca korenja, prsti so vlekli za vso, kar je poganjalo iz zemlje... Koblert je dolgo strmel v tla. Prsti plevic so se gibko premikali.

Nato se je stari sunkovito obrnil in, kolikor je mogel urno odšel domov. Tisto popoldne se ni več prikazal na njivi. Med plevicami je tičalo nekaj zadušljivega, mučnega. Njena ni govorila. Pod večer je prišel na njivo Koblertov hlapec. Ustavil se je pri Anki in jo uščipnil v golo roko. Ona pa se je obrnila in mu vrgla v obraz pest plevela.

"O, ti sraka domišljjava!" je zarobantil.

"Kaj vam pa je, babe, da se tako čmerikavo držite?" je vprašal, nato pa z nasmehom dejal: "Stari je nekaj zavohal, pa ne vem kaj! To vem, da je že celo popoldne jeznorit. Tisti zeleni Nac mu je nekaj izdal."

V.

"Kmalu bo suh! Še malo!" je zagodel Nacič. Sonce je vražje žgalo. Ptice so utrujeno vzletale in prestrašeno kričale. Jožič jebil brez srajce. Nacič je malomarno ležal na deskah in se paril na soncu. Čakala sta, da se čoln osuši. Barvo sta že pripravila. Potem ga je Jožič udaril po plevicah.

"Greva! Ta vražji Nac naju lahko še zavoha!" Glasno se je zasmejal in pomočil čopič v zeleno barvo.

"Ce zve, da sva mu izmaknila zeleno barvo, naju bo spet promlatil z bičem," se je kislo posmehnil Nacič. Jožič je z nožkom drgnil lišaj in ponekad načeta deske, Nacič pa se je igral z barvo in packal z njo po čolnu. Potem sta prijela vsak svoj čopič in začela barvati. Proti večeru sta končala. Sedaj, ko je bil popravljen, se jima je zdel majhen, kar premajhen za obe družini. Zelena barva se je ponekod lepo prijela, drugod pa so ostale svetlejšo lise. Toda te so jima niso zdale poglavitne.

"Malo me skrbi," je dejal Jožič.

"Skrbi? Zakaj?"

"Na dež se pripravlja. Mogoče bo jutri še lep!" je nadaljeval prejšnjo misel Jožič.

"Da bi vsaj prej končala!" si je zaželel Nacič.

"Stari je spraševal, kje sta!" je zabrundala Roza, ko sta se fanta vrnila domov.

"No, kakšen je, Nacič?" je vprašala Primoževka Naciča, ker svojemu Jožiču ni verjela. Pomežiknil je in prikimal.

"Zdaj si pa lahko ta stari vrag zamaši s svojim čolnom, kar si hoče! Za nas bo dosti velik. Pa naš jo! Vrag vzemi tisto večno ciganjenje," je zaključil Jožič, izvlekel cigarete in prižgal Naciču. Bajtarici sta se drogali s komolci. Sonce je lezlo za Krko in tonilo v njaj, Zagabrevina se je zagrinjala v tišino.

Ta dan je bil svečan, dogodilo se je nekaj v Zagabrinu, kar je vse presenečalo in vznemirjalo.

VI.

Drugi večer je bilo delo končano. Čoln je izgledal kot nov. Kdo bi si mislil, da je priplaval po Krki. Jožič ga je ujel, zavlekel v grmovje in ga privezal. Hodil ga je opazovat ves večer... Izdal je skrivnost so Naciču. Pod večer sta ga zapeljala v priistan; poleg napajališča za konje in sta ga pričvrstila. Oblačilo se je. Z Nacičem sta se pozno vračala domov. Luči v bajtah se slabotno brlele.

"Pa sva ga le spravila pod streho," se je zasmejal Nacič. "Si prepričan, da si ga dobro privezal?" je vprašal Jožič. Nacič se je nasmehnil, ker je porabil za privezovanje skoro celih pet minut. Ko sta se vrnila domov, in se zarila v sone, so udarile prve kaplje. Začelo je trkljati po strehi. Nato je začelo liti. Potem je grmelo. Potošek, mejnik med sosedom, je urno narasel in šumel mimo senika z vso močjo.

"Se spodkopalo naju bo," se je pošalil Nacič.

"Nacič, si ga res dobro privezal?"

"Sem!"

"Nacič!"

In sta molčala: Nacič se je nemirno premetaval po sonu, Jožič pa je trepetal. Včasih sta poslušala trkljanje po strehi. Veselila sta se, ker ni curljalo po njiju. Razmišljala ju je skrb. Jožič mu ni zaupal; to mu je točno povedal. Naciča je grizlo: Kaj, če se je vrv snela s količka?... Če voda naraste, se bo getovo snela... Ko bi vsaj malo prenehale deževati; takej bi bila potolažena. Začelo je curkljati po sonu; opoka ni zadržala vode. Jožič je razmetel odejo raz sebe.

"Nacič!" Molčal je. Začel je dvomiti. Logal bi, če bi odgovoril.

"Nacič, ne zaupam ti!" Ogrnil se je v star plašč.

"Jožič, kaj nameravaš?" je razburjeno vprašal Nacič in sedel. "Grem pogledat!"

"Ne nori!"

"Grem, moram se prepričati. Nimam miru..."

Jožič je malo postal pred vrati nato jih je odprl in planil v dež. Zaslišalo se je, kako so se vsule kaplje po suhem plašču; zašumelo je. Nacič je slišal nekaj stokov. Šabliskalo se je. Skozi režo je opazil Jožiča, ki je drvel proti Krki. Plašč je kar vihal za njim. Pot čaka ob seniku je nglušujoč šumel. Zavil se je v staro vojaško odejo. Ustnice so mu drhtele. Zaleputnil je vrata... Po nogah je čutil neprijetne mokroče. Dež mu je brižnil v obraz. Poskušal je teči; tuda noč je bila temna, pot pa spolzka. Odejo je pramočilo. Drobní curki so mu lezli za vrat, za suknjo, za pas. Zazeblo ga je.

VII.

Krka je valovila. Deževne kaplje so se zadržale v valovje. Voda je bila kalna in deroča. Nacič je čepel v čolnu. Preko glave je imel razgrnjen dežni plašč... Veslal je na vso moč; do brega je imel še deset metrov. Veriga je zarožljala. Skočil je na breg in privezal čoln. Zazdelo se mu je, da vidi neko temno senco, ki plava po Krki.

Čedalje bolj se je oddaljevala in izginila. Zapodil se je proti domu, sredi poti je trčil na Jožiča. Ni ga spoznal, zato je vprašal: "Kdo je?"

Ni se zamenil za Naca. Zdrvel je mimo; Nac se je ustavil in ga opazoval. Ob Krki se je ustavil, nato se je obrnil in zavpil: "Nac, prekleti Nac, to boš pa plačal!" Prsi so se mu dvigale, v oči so mu privrele solze... Nac je zavil za plotom in zaloputnil z vrtnimi vrati. Jožič je ihtel.

"Jožič! Kaj je, Jožič?" je zasoplo spraševal Nacič.

"Ni ga več! Ta prekleti Nac... Malo prej je bil tukaj!" Nacič je škrtnil z zobmi, nato se je obrnil. Jožič mu je sledil.

"Jožič, greva domov! Zmrznil bom. Zebe me, padel sem v potok..." Urno sta jo ubirala skozi noč. Dež je ponehaval.

Zabliskalo se je; opazila sta senik.

"Doma sva!" je trudno dahnil Nacič in se zavlekel v seno.

"Nacič, kaj ti je?" Nacič je drhtel. Zobje so mu šklepetali. "Zebe me, Jožič..."

XXX.

V Zagabrinu se zgodi vse natiho; pa naj bo nekaj veselega ali žalostnega. Ljudje umirajo; bajtarji urneje, bogatini počasneje in nihče ne dela hrupa, če se nekdo kar nenadoma posloviti od svojih in se preseli na drugo stran one širne Gabrine... Vreme se je kisalo, megla je čedalje bolj pritiskala v kotlino; včasih je čepela v njej kar cele dopoldneve, kot bi bila zakleta. Začel se je tisti žalostni jesenski čas... Po stezi se je motalo nekaj ljudi, ki so stopali v gosjem redu, pred njimi so štirje nosači nesli krsto. Bajtarici Rozi so tekale solze. Res škoda. Saj je bil tako mlad tisti njen Nacič, toliko je še gradila nanj in kar naenkrat pljučnica in smrt.

